

HALÁSZ CSENGE

Személyiségi jogi gondolatok Raffay „magánjogának” a tükrében

Thoughts on Personality Rights in Light of Raffay’s “Private Law”

Abstract: Ferenc Raffay’s academic work was characterized by a comprehensive and extremely progressive approach. Among his writings, his work entitled *Magyar Magánjog Kézikönyve* [Handbook of Hungarian Private Law] deserves special mention, the first volume of which contained his ideas on personal rights. In this study, we analyse the place and challenges of personality rights in current civil law, following the lines of these ideas.

Keywords: personal rights, protection of personality, civil law, general clause, specific personal rights

Összefoglaló: Raffay Ferenc tudományos munkásságát átfogó és rendkívül progresszív szemlélet jellemezte. Írásai közül kiemelést érdemel a *Magyar Magánjog Kézikönyve* című műve, amelynek első kötetében kaptak helyet személyiségi jogi gondolatai. Jelen tanulmányban e gondolatok mezsgyéjén haladva elemezzük a személyiségi jogok hatályos polgári jogban elfoglalt helyét és kihívásait.

Kulcsszavak: személyiségi jogok, személyiségvédelem, polgári jog, generálklauzula, nevesített személyiségi jogok

1. Bevezető gondolatok

Sólyom László 1983-ban megjelent, *A személyiségi jogok elmélete* című, korszakos jelentőségű művének¹ az előszavában arról értekezett, hogy a személyiségi jogok tudományos jellegű vizsgálata megalapozásának mely fogalom lehet az origója: a *személyiség* vagy a *személyiségi jog* jelentheti a kiindulási alapot? A személyiség abszolút jellegű definiálásra vonatkozó kísérlet akár jogi, akár egyéb társadalomtudomány² szempontjából kudarcra ítélt próbálkozás lenne, amelyre Balás P. Elemér szavai rendkívül szemléletesen mutatnak rá: „*A személyiség eleven folyamat, mely sohasem áll meg, és a saját medrében halad a külső világnak más lényegű tárgyai közt. Ennek a folyamannak az érintetlenségét védeni*

1 SÓLYOM László: *A személyiségi jogok elmélete*, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1983.

2 A pszichológia, antropológia és a szociológia is foglalkozik e fogalommal, az emberi személyiséget meghatározó tényezők feltárásával és attribútumai meghatározásával.

hivatása a jognak egyfelől abban, hogy mozgása ne legyen akadályozva, tisztasága ne legyen elhomályosítva, másfelől, hogy önmagával azonossága és más ily folyamatoktól – valamint a külvilágtól – való különbözősége el legyen ismerve.”³

Ez az „*eleven folyam*” – Sólyom álláspontjához csatlakozva – nem határozható meg, nem írható körül, és részjogosítványai sem sorolhatóak fel teljeskörűen. Éppen ezért az említett kötetben foglalt kutatás kiindulási alapját sem a személyiség, hanem a személyiségi jog mint jogi kategória jelentette, amely az ember jogállásának egyik alapvető kifejezőjeként az adott társadalom „*emberképére*” épül. Ez az „*emberkép*” az aktuális társadalommodell része, egyfajta lenyomat, amely megmutatja az adott jogalanyok jogrendszerben elfoglalt helyét és alapvető intézményekhez való viszonyát is.⁴

Jelen tanulmányban két társadalommodell személyiségfelfogását vizsgáljuk és helyezzük egymással párhuzamba. Az egyik a Raffay által 1904-ben kiadott *A magyar magánjog kézikönyvének* első kötetében felvázolt felfogás, míg a másik a 2014. március 15-én hatályba lépett Polgári törvénykönyvünk személyiségkonceptiója. A vizsgálatunk egyik főkusza az általános személyiségi jogi generálklauzula kérdésköréhez kapcsolódik, míg a másik vizsgált tárgyat az egyes személyiségi jogok katalógusa és a személyiségvédelem szankciórendszerre jelenti. Bízunk abban, hogy a két „*emberkép*” elemzése és összehasonlítása rámutat a személyiségi jogvédelem legfontosabb sarokpontjaira, a bírói jogértelmezés kiemelt szerepére, és e sorok között kirajzolódik Raffay Ferenc gondolatainak előremutató jellege is.

2. Személyiségvédelmi generálklauzula – Raffay koncepciója és a hatályos szabályzás

Raffay Ferenc 1904-ben (majd 1906-ban és 1909-ben is kiadott) *A magyar magánjog kézikönyve* című munkájának közvetlen előzménye az 1900-ban közzétett első Polgári Törvénykönyv tervezet volt, amelynek elkészítésére már 1895-ben felállításra került egy állandó bizottság. Az elkészített tervezet sem tartalmában, sem szerkezetében nem volt egységes mű, azon erőteljes német, illetve svájci impulzusok voltak érezhetőek.⁵ Elkészítését,⁶ illetve átdolgozásait tekintve azonban jelentős hatásként említhető, hogy a javaslat szövegezése, megvitatása, elemzése bizonyos fokig önállóvá, élővé tette a magyar jogtudományt. E felélénkülő diskurzusnak az egyik eredménye Raffay Ferenc említett munkája, amelynek első kötetében a személyiségi jogokat érintő koncepció is helyet kapott.

3 BALÁS P. Elemér: *A személyiségi jogok = Magyar Magánjog I. Általános rész. Személyi jog*, szerk. SZLADITS Károly, Grill Kiadó, Budapest, 1941, 625.

4 SÓLYOM: *i. m.*, 10.

5 NÓTÁRI Tamás: *A magánjog kodifikálása Magyarországon*, 3., https://real.mtak.hu/25242/1/notariptkortenetiopen_1_.pdf (letöltés ideje: 2025. 05. 27.).

6 A tervezet megszövegezését végző bizottságban szerepet vállalt például Grosschmid Béni, az átdolgozásokban pedig Szladits Károly is.

A szerző álláspontja szerint a személyiségi jogok teljes körű oltalma a korabeli jogrendszerben nem valósult meg, azok elismerése és egyes jogágakba foglalt szabályokkal történő védelme azonban szükségesnek tekinthető. Meghatározása alapján „Személyiségi jog alatt, általában véve azt az alanyi jogot értjük, hogy a személyiség szabadon és háborítatlanul érvényesülhessen”⁷

Ez a generális fogalom lényegében kijelöli Raffay személyiségfelfogásának az alapjait, amelyet maga is cizellál: a személyiségi jog alanyi jogot és abszolút jogot jelent, jellegénél fogva nem tekinthető vagyoni jognak. Keletkezése, illetve fennállása a „személy létezéséhez van kötve”.⁸ Lényegét a személyiség szabad kibontakoztatása, annak háborítatlan érvényesülése jelenti.

Raffay e szemlélete rokonítható a bevezetőben felvillantott Sólyom-féle nézőponttal, de szintén említhető Petrik Ferenc – sokat idézett – megfogalmazása is, amely szerint „A személyiségi jog az általánosan jellemző értékminőséget védi. A személyiségi jogok ennek érdekében egyfelől megteremtik az ember önmegvalósításának feltételeit (elsősorban az egyén autonóm szférájának körülhatárolásával), másfelől biztosítják, hogy e feltételeket – a magán-szférát – senki jogtalan külső beavatkozással meg ne sérthesse.”⁹

Eszerint a jog az adott személy „általános értékminőségét” részesíti oltalomban, vagyis a személyiségi jogvédelemnek generális jellegűnek kell lennie, és védenie kell annak összes megnyilvánulását. Ennek az oltalomnak két aspektusa különíthető el. Egyrészt a személyiség szabad érvényesülésének biztosítása, másrészt annak elhárítása, hogy a személyisége érvényre juttatásában az érintettet bárki meggátolja.¹⁰

A hatályos szabályozás előzményének tekinthető 1959-es Polgári törvénykönyv nem a személyiségi jog, hanem a „személyhez fűződő jogok” kategóriáját használta.¹¹ A személyiség generális jellegű oltalma mellett már egyes nevesített személyiségi jogok is helyet kaptak a jogszabály katalógusában,¹² majd az 1977-es novella tovább mélyítette a személyiségi jogok oltalmának kereteit.¹³

A hatályos szabályozást vizsgálva megállapítható, hogy annak alapját az emberi méltóságból levezetésre kerülő általános személyiségi jogi generálklauzula alkotja, amely rugalmasságával biztosítja, hogy a személyiség oltalma ne szűküljön le a nevesített szelvényjogokra, hanem az nyitva maradjon a technológiai és társadalmi novumok által teremtett kihívások esetén is. A Ptk.¹⁴ eredeti szövege szerinti generálklauzula lényegében megegyezett az 1928-as magánjogi törvényjavaslat szövegével.¹⁵ E szerint

7 RAFFAY Ferenc: *A magyar magánjog kézikönyve*, I, Pannonia, Győr, 1909, 193.

8 *Uo.*, 239.

9 PETRIK Ferenc: *A személyiségi jogi védelme*, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1992, 136.

10 *Polgári Jog*, I–IV. – új Ptk. – *Kommentár a gyakorlat számára, frissítve: 2022. január 1.* Letöltve a HVG-ORAC Jogtárból. (letöltés ideje: 2025. 04. 28.).

11 Lásd hozzá: 1959. évi IV. törvény 75. §.

12 1959. évi IV. törvény 76–81. §.

13 Lásd hozzá: 1977. évi IV. törvény a Magyar Népköztársaság Polgári Törvénykönyvéről szóló 1959. évi IV. törvény módosításáról és egységes szövegéről.

14 A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (röviden: Ptk.).

15 VÉKÁS Lajos: *A Polgári Törvénykönyv első hét évéről*, Jogtudományi Közlöny, 2021/3, 101–112, 110.

„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy törvény és mások jogainak korlátai között személyiségét szabadon érvényesíthesse, és hogy abban őt senki ne gátolja”. A norma szövege azonban a 2016. évi LXXVII. törvénnyel módosításra került, amelynek eredményeképpen több szelvényjog is elismerést nyert a generálklauzulában elhelyezett példálózó felsorolásában. Eszerint a Ptk. hatályos szövegének 2:42. §-a kimondja, hogy „mindenkinek joga van ahhoz, hogy törvény és mások jogainak korlátai között személyiségét, így különösen a magán- és családi élet, az otthon, a másokkal való – bármilyen módon, illetve eszközzel történő – kapcsolattartás és a jóhírnév tiszteletben tartásához való jogát szabadon érvényesíthesse, és hogy abban őt senki ne gátolja.”

Álláspontunk szerint e módosítás nem volt szükségszerű, tekintettel arra, hogy az általános védelem alapján tartózkodnia kell a személyiséget sértő magatartásoktól, vagyis a szelvényjogok generálklauzulában történő kiemelése (megkettőzése)¹⁶ e szempontból nem bír jelentőséggel. Ezt mutatja az Alkotmánybíróság gyakorlata is. Egyik határozatában a testület úgy fogalmazott, hogy „az általános személyiségi jog ’anyajog’, azaz olyan szubszidiárius alapjog, amelyet mind az Alkotmánybíróság, mind a bíróságok felhívhatnak az egyén autonómiájának védelmére, ha az adott tényállásra a konkrét, nevesített alapjogok egyike sem alkalmazható”.¹⁷ A Ptk. eredeti szövege – adózva a magyar történeti vívmányoknak – világos és generális jellegű megfogalmazással teljes mértékben megvalósította a személyiségi jogok általános oltalmát. A hatályos szabályozás alapján a generálklauzulában, illetve nevesített személyiségi jogként is deklarált szelvényjogok oltalma lényegében hangsúlyosabbá válik, duplázódik. E megoldásnak joggyakorlati következménye nincsen, ugyanakkor aggályosnak tekinthető, hogy bizonyos részjogosultságok primerré, kiemeltté váltak a többihez képest.

Visszatekintve Raffay szemléletére, illetve a felvillantott egyéb nézőpontokra is, a személyiség általános jellegű oltalmának szükségessége a védett jogtárgyra tekintettel kívánatos: a személyiség szelvényjogai felleltározhatatlanok, a jog eszközeivel körülírhatatlanok, ezért szükséges az általános értékminőség általános jellegű biztosítása.

3. Az egyes nevesített személyiségi jogok – Raffay koncepciója és a hatályos szabályozás

Raffay Ferenc a személyiség generális oltalmán túl bizonyos nevesített személyiségi jogokat is vizsgált, amelyek nézete szerint az általános jogosultságból „*ágaznak ki*”. E körben említette az élethez való jogot, a testi és szellemi egységhez és a szabadsághoz való jogot, a hitelhez és a becsülethez való jogot, az egyén külső megjelenéshez való jogát (idesorolta a név, a cégnév, a címer és az iparjegy jogát), a szellemi alkotások jogát (a szerzői és szabadalmi jogot), a levéltitokhoz és a képmáshoz való jogot.¹⁸

16 Tekintettel arra, hogy e jogosultságok közül több is helyet kapott a nevesített személyiségi jogokat rendező passzusban.

17 64/1991.(XII.17.) AB határozat.

18 RAFFAY: *i. m.*, 193.

A szerzői jogok azon indoknál fogva kerültek a személyiségi jogok égisze alá, mert létrehozataluk természetes személyhez kötődik, a szerzői műből fakadó jogok pedig a szerző személyéhez kötődnek. Raffay hangsúlyozta, hogy a *képmáshoz való jog oltalma* nem teljes, a korabeli magyar jogrendszer azt mint szerzői jogi művet részesítette jogi oltalomban. Példaként említette, hogy a képmás kirakatban történő „*kifüggesztése*” és a „*beleegyezés nélküli fényképezés vagy lerajzolás ellen*” nem nyújtott védelmet a korabeli magánjog.¹⁹ Az egyes személyek külső attribútumainak jogosulatlan leképezése iránti igény tehát Raffay szemléletében már tükröződik, amelyhez hasonló gondolatokat fogalmaz meg Meszlény Artúr is, aki a Magyar Jogászegyleti Értekezések körében tette közzé a személyiség védelméről szóló előadását 1903-ban.²⁰ A szerző a képmáshoz való jogot, a levéltitokhoz való jogot, illetve a magánlakás védelméhez fűződő jogot is a magánélet védendő körébe vonta. Elismerte a jogi érdeket az olyan helyzetekben például, amikor a hölgyek arcképét vásáros bódékban mutogatják, vagy az őket fürdőkosztüm-ben ábrázoló fotográfiákat jogosulatlanul nyilvánossá teszik.²¹

Szintén az egyén külső megjelenéséhez kapcsolódó jogként kerül nevesítésre a névviseléshez való jog, amely vonatkozásában Raffay kifejtette, hogy abban testesül meg a személyiség. Ezáltal olyan magánjogi jogosítványként tekintett rá, amely csak bizonyos embert, illetve családot illethet meg. Nézőpontja szerint minden személyt megillet a névhez való jog. Ez azt jelenti, hogy az adott nevet csak a jogosult használhatja és vagyonszerzés céljára értékesítheti, másokat pedig kizárhat a használatból (ebben megmutatkozik a jog abszolút jellege).²² A korabeli szokásokra reflektálva Raffay említette a nemesi előneveket, illetve a nemesi címet is, amelyre szintén kiterjeszhetőnek tartja a magánjogi oltalom kereteit.

A többi nevesített személyiségi jogról nem találhatóak részletes rendelkezések *A magyar magánjog kézikönyvében*, viszont a szelvényjogok azon koncepciója, hogy az adott személy külső megjelenését, illetve becsületét, valamint „*hitelét*” is védik, meglehetősen előremutónak tekinthető.

A hatályos Ptk. 2:43. §-a példálózó jelleggel sorolja fel az egyes nevesített személyiségi jogokat. E körbe vonható az élet, a testi épség és az egészség megsértése, a személyes szabadság, a magánélet, a magánlakás sérthetlensége, a becsület és a jó hírnév megsértése, a névviseléshez való jog sérelme, a képmás és hangfelvétel

19 *Uo.*, 245.

20 MESZLÉNY Artúr: *A személyiség védelme a Polgári Törvénykönyv tervezetében*, Magyar Jogászegyleti Értekezések, 1903/7, 1–24, http://misc.bibl.u-szeged.hu/22873/1/04557_001-030.pdf (letöltés ideje: 2025. 04. 12.).

21 *Uo.*, 14. Megjegyzést érdemel, hogy a képmáshoz való jog első önálló dogmatikai feldolgozása a két világháború közötti időszakra tehető, hiszen 1927-ben született meg Kolosváry Bálint *Arckép és jog* című kötete, amelyben a képmáshoz való jog alapvető kérdéseinek tárgyalása mellett a korabeli judikatúrából is felidézett néhány vonatkozó esetet, felhívva ezzel a figyelmet a technológia novumainak olyan kihívásaira, mint a „*fényképirás*”. Kolosváry a kötetében kiválóan rámutatott arra, hogy „*amit a gép lencséje rögzített*”, az a valóság korábban elképzelhetetlen gyorsasággal történő leképezését jelenti. Lásd hozzá: KOLOSVÁRY Bálint: *Arckép és jog*, Szeged Városi Nyomda és Könyvkiadó Részvénytársaság, Szeged, 1927.

22 RAFFAY: *i. m.*, 249.

jogosulatlan felhasználása, valamint a levéltitok, magántitok, üzleti titok és a személyes adatok védelme.²³

Az élethez és testi épséghez való jog védelme²⁴ az emberi lét legfontosabb aspektusait biztosítja.²⁵ A testi integritás és az egészség sérelme akkor valósul meg, ha valaki más testi épségét szándékosan vagy gondatlanul megsérti, például fizikai bántalmazással vagy egészségromlást eredményező magatartással.²⁶ A jogalkalmazás számára számos alkalommal kihívást jelentett az egészség fogalmának kiterjesztő értelmezése, különösen a pszichés egészségkárosodás esetén, amelynek bizonyítása rendszerint orvosszakértői véleményhez kötött.²⁷ A lelki károsodás, a lelki sérülés, illetve a pszichés trauma okozása tipikusan az egészségsértés körébe tartozó magatartásként kerül értékelésre a bírói gyakorlatban.²⁸

A Ptk. szintén nevesített jogként védi a személyes szabadságot, a magánéletet és a magánlakás sérthetetlenségét.²⁹ A személyes szabadság oltalma – alapvető jogként³⁰ és személyiségi jogként is – kiterjed a lelki és fizikai szabadság biztosítására, míg a magánlakás védelme az egyén fizikailag körülhatárolható, meghatározható életterének oltalmára hivatott.³¹ A magánélethez való jog a 2013. évi V. törvényben szerepel elsőként nevesített személyiségi jogként, egyfajta generális oltalomban részesítve a magánszférát. Meghatározása és értelmezési kereteinek biztosítása az esetjog feladata. A polgári jogi judikatúrát vizsgálva az a következtetés vonható le, hogy a magánélethez való jog többnyire és tipikusan mindig valamely másik nevesített személyiségi jog által vagy mellett érvényesül. Ilyen jogosultságnak tekinthető a képmáshoz és hangfelvételhez való jog, a becsülethez való jog, a jó hírnévhez való jog, a személyes adatok oltalmához való jog, a magánlakáshoz való jog és a magántitokhoz való jog. Ha a személyiségi jogsértés egy magatartásra vezethető vissza, ahhoz, hogy a magánélethez való jog valamely egyéb személyiségi jog mellett megállapítható legyen, többlettényállási elem szükséges.³² Nézetünk szerint ez a többlettényállási elem lényegében a magánszférába történő indokolatlan behatolásban, „a háborítatlansághoz való

23 Ptk. 2:43. §.

24 A testi és lelki integritás oltalma, mint a jog kiemelt védendő értéke, nemzetközi egyezményekben, illetve az Alaptörvény II. cikkében is nevesítésre került. Egyes aspektusainak oltalmát különböző jogágak biztosítják, lásd hozzá példaként: a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény.

25 Ptk. 2:43. § a) pont.

26 E helyütt szükséges megjegyezni, hogy a magyar jogban léteznek olyan jogellenességet kizáró körülmények, amelyek fennállása esetén nem állapítható meg az adott magatartás személyiségi jogot sértő jellege. Ilyennek tekinthető az érintett beleegyezése (ennek sajátos esete az orvos-beteg viszonyba történő beleegyezés), a veszélyes sportágak művelése és a jogos védelem. Lásd hozzá: BARZÓ Tímea: *Személyiségi jogok = Civilisztika*, I, szerk. BARZÓ Tímea, PAPP Tekla, Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2018, 187.

27 Lásd hozzá példaként: A Fővárosi Ítélőtábla Pf.20313/2024/6. sz.

28 Lásd hozzá példaként: BDT2017.3677. sz.

29 Ptk. 2:43. § b) pont.

30 Alaptörvény IV. cikk.

31 Lásd hozzá: PETRIK Ferenc: *A személyiségi jogok az új Polgári Törvénykönyvben*, Magyar Jog, 2004/5, 257–271, 260.

32 HALÁSZ Csenge: *A magánélethez való jog*, Bibor Kiadó, Miskolc, 2018.

jog” megsértésében³³ ölthet testet. Egyebekben a „*lex specialis derogat legi generali*” elv alapján azon személyiségi jog alkalmazandó, amely a megállapított tényállás szerint leginkább ahhoz illeszkedik.³⁴ A magánélethez való jogról 2018 óta külön ágazati szabály, a magánélet védelméről szóló 2018. évi LIII. törvény is rendelkezik. A jogszabály hatálybalépése óta, a polgári jogi esetjogi gyakorlatban, több ízben is hivatkoztak a magánélet védelméről szóló törvényre, ugyanakkor a jogszabály rendelkezései nem adnak többletet a magánélethez való jog jelentéstartalmához.

Szintén nevesített jogként kerül szabályozásra a hátrányos megkülönböztetés tilalma, amely a személyiségi jogi védelem mellett, kiemelt értéként, alapvető jogként is deklarálásra került.³⁵

A hatályos Polgári törvénykönyv a becsülethez és jó hírnévhez való jogot szintén elhelyezte a személyiség egyes szelvényjogait megjelenítő példalózó felsorolásban.³⁶ A becsület megsértését jelenti különösen a más személy társadalmi megítélésének hátrányos befolyásolására alkalmas, kifejezőmódjában indokolatlanul bántó véleménynyilvánítás.³⁷ A jó hírnév megsértését jelenti különösen, ha valaki más személyre vonatkozó és e személyt sértő, valótlan tényt állít vagy híresztel, vagy valós tényt hamis színben tüntet fel.³⁸ E jogok érvényesülésének a korábbiaknál lényegesen szabadabb teret enged az egyes közösségi platformok létrejötte, amely online felületeken az egyes közlések rendkívül gyakran konkurálnak a véleménynyilvánítás szabadságának alapjogával. A bírói gyakorlat tendenciáit tekintve megállapítható, hogy e közlések számos alkalommal különböző közéleti szereplőket érintenek.³⁹ Az ilyen esetekben az eljáró ítélkező fórumok az Alkotmánybíróság, illetve az Emberi Jogok Európai Bírósága által kialakított mértékrendszert figyelembe véve, esetről esetre mérlegelik, hogy az adott közlés személyiségi jogsértést valósít meg, vagy a véleménynyilvánítás szabad körébe tartozik-e. Csupán néhány példával élve, e mérlegelés elvégzése során kiemelt szerepe van annak, hogy az adott közlés tényállításnak vagy véleménynyilvánításnak tekinthető, annak közlése milyen személyi kör előtt történt, illetve szolgál-e valamilyen közérdeket.⁴⁰

A névviseléshez való jog – a Raffay által kifejtett dogmatikai indokokkal egyezően – a hatályos Ptk.-ban is nevesítésre kerül.⁴¹ Az online kihívásokra reflektálva említést

33 Lásd hozzá: FÉZER Tamás: *A privátszféra polgári jogi védelmének alapkérdései*, Debreceni Jogi Műhely, 2014/1–2. http://www.debrecenijogimuhely.hu/archivum/1_2_2014/a_privatszfera_polgari_jogi_vedelmenek_alapkerdesei/ (letöltés ideje: 2025. 04. 02.).

34 Lásd hozzá: Fővárosi Ítéltábla 2. Pf.20.429/2010/3. sz. ítélet, Kúria Kpkf. 37.901/2019/3. sz. határozat, Fővárosi Törvényszék P. 22.846/2016/13. sz. ítélet, Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság P. 20.028/2008/13. sz. ítélet.

35 Alaptörvény XV. cikk.

36 Ptk. 2:43. § c) pont.

37 Ptk. 2:45. § (1) bekezdés.

38 Ptk. 2:45. § (2) bekezdés.

39 KOLTAY András: *A közügyek vitáinak szabadsága, a közéleti szereplők személyiségi jogainak védelme és a polgári jogi személyiségvédelem. Háttéranyag joghallgatók részére*, 1–12. [https://jak.ppke.hu/uploads/articles/307183/file/B14_A%20k%C3%B6z%C3%A9leti%20szerepl%C5%91k...%20\(h%C3%A1tt%C3%A9ranyag\).pdf](https://jak.ppke.hu/uploads/articles/307183/file/B14_A%20k%C3%B6z%C3%A9leti%20szerepl%C5%91k...%20(h%C3%A1tt%C3%A9ranyag).pdf) (letöltés ideje: 2025. 04. 08.).

40 Lásd hozzá: KOLTAY András, SZOMORA Zsolt: *A hírnév és becsületvédelem a polgári és a büntetőjogban*, Orac Kiadó Kft., Budapest, 2024.

41 Ptk. 2:43. § d) pont.

érdemel, hogy a jogvédelem új irányát jelenti a domainnév védelme. Egy vonatkozó esetjogi döntés kimondja, hogy a domainnév az elektronikus szolgáltatások körében azonosítja a szolgáltatást nyújtó természetes vagy jogi személyt, mivel annak nevét és elérhetőségét is meghatározza. Így e név használata sértheti más személyek névvisselési jogát, de a regisztráció tisztességtelen piaci magatartást is megvalósíthat.⁴²

A képmáshoz és hangfelvételhez való jogot a Ptk. 2:48. §-a szabályozza. E szakasz (1) bekezdése szerint képmás vagy hangfelvétel csak az érintett személy hozzájárulásával készíthető és használható fel. A (2) bekezdés ehhez kapcsolódóan előírja, hogy ha a felvétel nyilvános közszereplés során készül, és az érintett méltóságát nem sérti, akkor hozzájárulás nélkül is felhasználható. Számos esetben jogalkalmazási nehézséget okozott a „*nyilvános közszereplés*” fogalmának pontos meghatározása,⁴³ valamint az a kérdés, hogy az adott személy közszereplőnek minősül-e, illetve hogy a felvétel milyen céllal került közzétételre. A képmáshoz való jog védelme különösen problematikus az internetes környezetben, ahol a képmások gyorsan, hozzájárulás nélkül, tömegesen terjedhetnek, és azok másodlagos, kereskedelmi célú felhasználása is megtörténhet.⁴⁴

A levéltitok, magántitok, üzleti titok és a személyes adatok védelme a Ptk. 2:43. § e) pontja alapján szintén kiemelt védelmet élveznek. Ezek közül a személyes adatok védelme különös jelentőséggel bír az információs társadalomban.⁴⁵ A Ptk. az európai uniós adatvédelmi szabályokkal összhangban biztosítja, hogy a személyes adatok jogosulatlan kezelése esetén az érintett polgári jogi igényt, különösen sérelemdíjat érvényesíthessen. Jogalkalmazási probléma, hogy az adatkezelők gyakran nem egyértelműen azonosíthatók, illetve nem világos, hogy a konkrét adatkezelés jogalapja fennáll-e. Nehézséget jelenthet továbbá a hozzájárulás meglétének vagy hiányának bizonyítása, valamint az adatkezelés célhoz kötöttsége.

Zárásképpen rögzíthető, hogy a Ptk. személyiségi jogokra vonatkozó szabályozása kellően rugalmas, és képes alkalmazkodni a társadalmi változásokhoz. A nem taxatív felsorolás lehetővé teszi újabb jogok elismerését is a bírói gyakorlat útján. Ugyanakkor a jogalkalmazók számára komoly kihívást jelent a különböző jogok – különösen a véleménynyilvánítás és a személyiségi jogok – közötti egyensúly megtalálása. Emellett a technológiai fejlődés, a közösségi média és a digitális adattárolás új típusú sérelmeket generál, amelyekre a klasszikus jogértelmezési módszerek nem mindig nyújtanak adekvát választ. A jogfejlesztés, az ítélkezési gyakorlat és az oktatás hármas együttműködése szükséges ahhoz, hogy a személyiségi jogok védelme hatékonyan érvényesülhessen.

42 ÍH 2008.65. sz. ítélet.

43 Lásd hozzá példaként: A Kúria Pfv.20588/2020/5. számú precedensképes határozata személyiségi jog megsértése tárgyában, ÍH 2019.84. sz. ítélet.

44 Lásd hozzá példaként: Kúria Pfv.20138/2024/4. számú precedensképes határozata képmáshoz való jog megsértése tárgyában.

45 A személyes adat fogalmát az információs önrendelkezési jogról szóló 2011. évi CXII. törvény (Info tv.) 3. § 1. pontja, valamint az Európai Parlament és Tanács (EU) 2016/679. rendelete (GDPR) határozza meg.

3. A személyiségi jogvédelem szankciórendszere – Raffay koncepciója és a hatályos szabályozás

Raffay Ferenc *A magyar magánjog kézikönyve* első kötetében, külön cím alatt foglalkozik a személyiségi jogok oltalmát lehetővé tevő jogi eszközök rendszerezésével.⁴⁶ Legfontosabb megállapítása, hogy a személyiség magánjogi oltalma nem valósult meg teljeskörűen a korabeli jogrendszerben, az egyes szelvényjogok védelme elszórtan, ágazati jogszabályokban jelent meg. A vétkes jogsértés esetén a preventív funkció érvényesítése nem került előtérbe, a személyiségi jogi jogsértés tekintetében csak az anyagi kár megtérítésének igénylésére volt lehetőség, amelynek eszköze a kártérítés volt.⁴⁷ Az egyes ágazati szabályok tipikusan a szerzői jog egyes aspektusainak a védelmét valósították meg. A név védelmét azonban kereskedelmi jellegű normák is szolgálták, amelyek lehetővé tették a cégek nevének a védelmét, de családjogi rendelkezések is vonatkoztak e személyiségi jog védelmére. Rögzítésre került, hogy ha egy házassági bontóperben a nő vétkessége került megállapításra, ő főszabályként nem viselhetette tovább a férje családi nevét.⁴⁸ A korszak társadalmi berendezkedésének megfelelően a nemesi cím oltalma is a név védelmének égisze alá esett, a Curia 2516/1902. és 3916/1906. számú határozatai rögzítették, hogy a nemesi cím jogosulatlan használatának kimondása a bíróságok hatáskörébe tartozott.⁴⁹

A hatályos Ptk. által szabályozott személyiségi jogi szankciórendszer célja kettős: egyrészt az érintett jogalany személyiségi jogainak helyreállítása, másrészt a jogsértő magatartás szankcionálása és a hasonló jövőbeni jogsértések megelőzése.⁵⁰ A személyiségi jogi sérelem esetén kérhető szankciók köre két csoportra osztható: megkülönböztetünk egymástól objektív és szubjektív jellegű szankciókat.

Szubjektív szankciók közül kettőt – sérelemdíjat, illetve kártérítést – nevesít a Polgári törvénykönyv.⁵¹ A sérelemdíj jogintézményét⁵² a hatályos Polgári törvénykönyv vezette be a magyar jogrendszerbe. A szankció *differentia specificáját* jelenti, hogy önmagában a személyiségi jogi sérelem megalapozza annak érvényesítését. A jogintézmény bevezetésekor jelentkeztek bizonyos jogalkalmazási nehézségek, tipikusan az ún. „*bagatell-igények*” megítélésével kapcsolatban, viszont napjaink ítélkezési gyakorlata már egységesnek tekinthető. A Kúria Pfv.IV.20.504/2017/7. számú eseti döntése jól példázza a jogértelmezés irányát. Kimondja, hogy a sérelemdíj megítélésénél a szubjektív körülmények (például az érintett pszichés megterhelése) mellett objektív mérceket is alkalmazni kell, és nem elegendő az érintett alanyi sérelmének hivatkozása. A döntés kiemeli: a sérelemdíj nem lehet szimbolikus, de nem is vezethet indokolatlan

46 RAFFAY: *i. m.*, Harmadik cím.

47 *Uo.*, 251.

48 *Uo.*, 253.

49 *Uo.*, 254.

50 Megkülönböztethető tehát egymástól a preventív és a reparatív funkció.

51 Ptk. 2:52 és 2:53. §.

52 Lásd hozzá: PRIBULA László: *A sérelemdíj, mint a nem vagyoni kártérítés „jogutódja”? A jogintézmény bevezetésének eljárásjogi problémái*, Jogtudományi Közlöny, 2016/3, 129–138.

gazdagodáshoz, így az összecszerűséget mindig az eset konkrét körülményeihez kell igazítani.

Szintén szubjektív szankció a kártérítési igény.⁵³ A személyiségi jogsértéssel összefüggő kár megtérítése azonban csak akkor kérhető, ha a károsult bizonyítani tudja a kár bekövetkeztét, annak összegét, a jogellenességet, az okozati összefüggést és a felróhatóságot – tehát a deliktuális felelősség általános feltételeit. A kártérítési igény és a sérelemdíj tehát nem kizárják, hanem kiegészítik egymást.

Rátérve az objektív szankciók rendszerére, rögzíthető, hogy a Ptk. 2:51. § (1) bekezdése kimondja: „*akinek a személyiségi jogát megsértik, a jogsértés ténye alapján – kártérítésre irányuló jogának sérelme nélkül – a jogsértés megszüntetését, a jogsértő eltiltását, elégtétel adását, a jogsértéssel elért vagyoni előny átengedését és sérelemdíj megfizetését követelheti*”.

A jogsértés abbahagyásának követelése⁵⁴ elsősorban akkor bír jelentőséggel, ha a jogellenes állapot még fennáll – például egy jogsértő tartalom eltávolítása az internetről. A bíróság gyakran kötelezi a jogsértőt a jogsértő tartalom törlésére, azonban az online tér sajátosságai (például tartalmak másodközlése, külföldi szervereken történő tárolás) gyakorlati akadályokat gördíthetnek a végrehajtás elé. Egy vonatkozó eseti döntésben például a bíróság úgy döntött, hogy a jogsértő közlés elérhetőségének megszüntetésére irányuló kötelezés akkor is helyénvaló, ha a tartalom több helyen, többszörösen megjelent, hiszen a jogsértés ismétlődő jellege fokozza annak súlyát.⁵⁵

Az eltiltás a további jogsértéstől elsősorban prevenciós eszköz, amelynek akkor van relevanciája, ha a jogsértő magatartás jövőbeni megismétlődése valószínűsíthető.⁵⁶ A bírói gyakorlat szerint azonban a jogsértő magatartás szándékos jellege vagy tartóssága szinte mindig megalapozza az eltiltás alkalmazását – különösen a közösségi médiában történő személyiségi jogot sértő magatartások megvalósítása esetén.

Az elégtétel adása tipikusan az erkölcsi, semmint materiális jóvátétel eszköze.⁵⁷ A nyilvános bocsánatkérés gyakran akkor kerül alkalmazásra, amikor a személyiségi jogsértés is nyilvánosan valósult meg. A bírósági esetjog azonban következetesen hangsúlyozza, hogy az elégtételnek arányosnak kell lennie a jogsértéssel, és nem okozhat újabb, esetleg a jogsértő személyiségi jogait sértő következményt.⁵⁸

A jogsértéssel elért vagyoni előny átengedése⁵⁹ azon elv mentén került be a szabályozásba, hogy a személyiségi jogsértéssel elért vagyoni előny ne eredményezhesse a jogsértő (tipikusan valamely sajtószerv) gazdagodását. E jogkövetkezmény a bírósági gyakorlatban viszonylag kevésbé alkalmazott szankció, amely inkább kereskedelmi célú jogsértések (például képmás vagy hang jogosulatlan reklámcélú felhasználása) esetén releváns. A Kúria egy vonatkozó eseti döntésében⁶⁰ rögzítette, hogy a képmás engedély nélküli reklámcélú felhasználása esetén a jogsértő köteles az elért nyereséget

53 Ptk. 2:53. §.

54 Ptk. 2:51. § (1) a) pont.

55 A Fővárosi Ítéltábla Pf.20064/2021/11. számú határozata személyiségi jog megsértése tárgyában.

56 Ptk. 2:51. § (1) b) pont.

57 Ptk. 2:51. § (1) c) pont.

58 Lásd hozzá: BH 2022.9.240. sz. határozat.

59 Ptk. 2:51. § (1) d) pont.

60 BH 2019.10.268. sz. határozat.

az érintett részére átadni – függetlenül attól, hogy a jogsértett külön vagyoni hátrányt szenvedett-e.

Összefoglalva, a hatályos Ptk.-ban a személyiségi jogsértések esetén alkalmazható szankciók rendszere differenciált, tekintettel arra, hogy objektív és szubjektív szankciókat is magában foglal, megállapítva ezzel a lehetséges jogkövetkezmények széles körét, és biztosítva a személyiségi jogsértések hatékony reparációját.

---

4. Összegzés

Jelen tanulmány Raffay Ferenc 1904-es magánjogi koncepciója és a hatályos Polgári törvénykönyv szabályozása tükrében vizsgálta a személyiségi jogok érvényesülésének keretrendszerét, párhuzamot vonva a két eltérő korszak emberképéből fakadó jogfelfogása között.

Raffay személyiségi jogi gondolatai – különösen az általános személyiségi jog generális védelmének szükségességéről vallott nézetei – már a XX. század elején olyan előremutató elméleti alapokat fektettek le, amelyek a mai jogalkotás és jogalkalmazás számára is relevánsak. Nézete szerint a személyiségi jog az emberi létezéshez elválaszthatatlanul kapcsolódó abszolút alanyi jog, amely nem vagyoni természetű, hanem az ember szabad kibontakozását hivatott biztosítani. Ezzel a felfogással megelőlegezte azt a modern szemléletet, amely a személyiségvédelem kiindulópontját az emberi méltóságban látja – ezt tükrözi a hatályos Ptk. 2:42. §-ában megfogalmazott generálklauzula is. Megjegyzést érdemel ugyanakkor, hogy a törvényt 2016-os módosítása – a magán- és családi élet, az otthon, a kapcsolattartás és a jó hírnév kiemelésével – példálózó jellegű felsorolással bővítette a klauzulát, amely elvi és rendszerbeli problémákat vehet fel, hiszen a részjogosultságok külön nevesítése nem tekinthető szükségszerűnek.

A nevesített személyiségi jogok elemzését követően levonható az a következtetés, hogy Raffay a jogi védelem körébe vont olyan jogokat is – például a képmáshoz való jogot, a levéltitok védelmét vagy a névviseléshez való jogot –, amelyek a korabeli jogszabályi környezetben még nem jelentek meg explicit módon. Ezzel a jogfejlődés irányát kiválóan előre vetítette, hiszen a hatályos Ptk. példálózó felsorolása ma már részletesen tartalmazza e szelvényjogokat.

Raffay idejében a személyiségi jogok megsértése esetén a reparáció kizárólag kártérítés útján volt lehetséges, preventív, nem vagyoni szankciók nem álltak rendelkezésre. Ezzel szemben a hatályos Ptk. differenciált, objektív és szubjektív jogkövetkezményeket is lehetővé tesz: ilyen például a sérelemdíj, a kártérítés, a jogsértés megszüntetése, az eltiltás, az elégtétel, illetve a jogsértéssel elért vagyoni előny átengedése. A szankciórendszer így már nemcsak az egyéni kompenzációt szolgálja, hanem a jogsértések megelőzését is.

Zárásképpen megállapítható, hogy Raffay személyiségi jogi koncepciója a mai napig releváns. Olyan alapokat fektetett le, amelyek – ha megfelelően értelmezzük és alkalmazzuk őket – ma is érvényes választ adhatnak a modern társadalom kihívásaira.

Az emberi méltóság védelmére épülő generális személyiségvédelem, a rugalmasan alkalmazható szelvényjogrendszer és a szankciók differenciált köre együtt biztosítják, hogy a jog képes legyen hatékonyan reagálni a digitális világ és az információs társadalom által támasztott új igényekre.

Felhasznált irodalom

1. BALÁS P. Elemér: *A személyiségi jogok = Magyar Magánjog I. Általános rész. Személyi jog*, szerk. SZLADITS Károly, Grill Kiadó, Budapest, 1941
2. BARZÓ Tímea: *Személyiségi jogok = Civilisztika I.*, szerk. BARZÓ Tímea, PAPP Tekla, Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2018.
3. FÉZER Tamás: *A privátszféra polgári jogi védelmének alapkérdései*, Debreceni Jogi Műhely, 2014/1–2, http://www.debrecenijogimuhely.hu/archivum/1_2_2014/a_privatszfera_polgari_jogi_vedelmenek_alapkerdesei/ (letöltés ideje: 2025. 04. 02.)
4. HALÁSZ Csenge: *A magánélethez való jog*, Bíbor Kiadó, Miskolc, 2018.
5. KOLOSVÁRY Bálint: *Arckép és jog*, Szeged Városi Nyomda és Könyvkiadó Részvénytársaság, Szeged, 1927.
6. KOLTAY András, SZOMORA Zsolt: *A hírnév és becsületvédelem a polgári és a büntetőjogban*, Orac Kiadó Kft., Budapest, 2024.
7. KOLTAY András: *A közügyek vitáinak szabadsága, a közéleti szereplők személyiségi jogainak védelme és a polgári jogi személyiségvédelem. Háttéranyag joghallgatók részére*, 1–12, [https://jak.ppke.hu/uploads/articles/307183/file/B14_A%20k%C3%B6z%C3%A9leti%20szerepl%C5%91k...%20\(h%C3%A1tt%C3%A9ranyag\).pdf](https://jak.ppke.hu/uploads/articles/307183/file/B14_A%20k%C3%B6z%C3%A9leti%20szerepl%C5%91k...%20(h%C3%A1tt%C3%A9ranyag).pdf) (letöltés ideje: 2025. 04. 08.).
8. MESZLÉNY Artúr: *A személyiség védelme a Polgári Törvénykönyv tervezetében*, Magyar Jogászegyleti Értekezések, 1903/7, 1–24, http://misc.bibl.u-szeged.hu/22873/1/04557_001-030.pdf (letöltés ideje: 2025. 04. 12.).
9. NÓTÁRI Tamás: *A magánjog kodifikálása Magyarországon*, 3, https://real.mtak.hu/25242/1/notariptktortenetiopten_1_.pdf (letöltés ideje: 2025. 05. 27.).
10. PETRIK Ferenc: *A személyiség jogi védelme*, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1992.
11. PETRIK Ferenc: *A személyiségi jogok az új Polgári Törvénykönyvben*, Magyar Jog, 2004/5, 257–271.
12. PRIBULA László: *A sérelemdíj, mint a nem vagyoni kártérítés „jogutódja”? A jogintézmény bevezetésének eljárásjogi problémái*, Jogtudományi Közlöny, 2016/3, 129–138.
13. RAFFAY Ferenc: *A magyar magánjog kézikönyve I*, Pannonia, Győr, 1909.
14. SÓLYOM László: *A személyiségi jogok elmélete*, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1983.
15. VÉKÁS Lajos: *A Polgári Törvénykönyv első hét évéről*, Jogtudományi Közlöny, 2021/3, 101–112.